

УДК 159.98:37

Назар Максим Миколайович, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії нових інформаційних технологій навчання Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України

e-mail: apartment@bigmir.net

МОЖЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНТЕРНЕТ-ТРЕНІНГІВ З РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Анотація

Ефективність і взагалі можливість здійснення інтернет-тренінгів з розвитку комунікативної компетентності залежить не лише від досвідчених ведучих і наявності змістовної, спрямованої на досягнення цілі тренінгової програми, але і від використання цілого ряду необхідних організаційних складових, що здатні створити ресурсний навчально-психологічний контекст. Відсутність або недоопрацьованість будь-якого з даних чинників зменшує або нівелює можливості організації дистанційних тренінгів у мережі Інтернет, тоді як їхня наявність слугує потужним ґрунтом забезпечення та розширення відповідних можливостей. Підкреслюється висока актуальність досліджень можливостей організації інтернет-тренінгів, зокрема з розвитку комунікативної компетентності. Відзначається як суттєвий теоретико-емпіричний потенціал, так і психологічна специфіка навчальних та психологічних інтернет-тренінгів.

Ключові слова: *тренінг, Інтернет, спілкування, компетентність.*

M.M. Nazar

POSSIBILITIES OF INTERNET TRAININGS' ORGANIZATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE'S DEVELOPMENT

Summary

Efficiency and general possibility of internet trainings' possibilities of communicative competence's development depends not only on experienced trainers

and presence of rich in content and directed on achievements training's program but also depends on use of necessary organizational constituents' number which are able to create a resource educational and psychological context. Absence or deficiency of any of these factors decreases or levels of organization's possibilities of the controlled from distance Internet trainings, while their presence serves as powerful soil of providing and expansion of the proper possibilities. High actuality of possibilities' researches of Internet trainings' management is underlined, in particular of communicative competence's development. Theoretical and empiric potential and psychological specific of the educational and psychological Internet trainings are marked as substantial.

Keywords: *training, Internet, communication, competence.*

Назар Максим Николаевич, кандидат психологических наук, старший научный сотрудник лаборатории новых информационных технологий обучения Института психологии имени Г.С. Костюка НАПН Украины

ВОЗМОЖНОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ИНТЕРНЕТ-ТРЕНИНГОВ РАЗВИТИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ

Аннотация

Эффективность и вообще возможность реализации интернет-тренингов развития коммуникативной компетентности зависит не только от опытных ведущих и наличия содержательной, направленной на достижение цели тренинговой программы, но и от использования целого ряда необходимых организационных составляющих, которые способны создать ресурсный обучающе-психологический контекст. Отсутствие или недоработанность любого из данных факторов уменьшает или нивелирует возможности организации дистанционных тренингов в сети Интернет, тогда как их наличие служит мощным основанием для обеспечения и расширения соответствующих возможностей. Подчеркивается высокая актуальность исследований

возможностей организации интернет-тренингов, в частности по развитию коммуникативной компетентности. Отмечается как существенный теоретико-эмпирический потенциал, так и психологическая специфика обучающих и психологических интернет-тренингов.

Ключевые слова: *тренинг, Интернет, общение, компетентность.*

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Навчальні технології та технології психологічної роботи, як індивідуально спрямовані, так і групові, побудовані на використанні електронних засобів комунікації та обробки даних, зараз активно освоюються педагогами, психологами та іншими спеціалістами у просторі мережі Інтернет. Сфери застосування таких технологій охоплюють професійне та позапрофесійне навчання, психопрофілактику, психологічну допомогу, психокорекцію, особистісне зростання тощо; в деяких випадках, як, зокрема, у форматі дистанційних тренінгів, що здійснюються у мережі Інтернет, відповідні сфери задіюються зв'язано, як одне ціле. Особливої актуальності в цьому контексті набуває питання можливостей організації ефективного дистанційного навчання та психологічної роботи з використанням технологій мережі Інтернет, адже при всій своїй важливості ступінь розробленості цього наукового питання є ще далекою від бажаного – такого, який буде продуктивно сприяти та забезпечувати масове різнопланове інтерконтекстуальне дистанційне навчання та психологічну роботу у мережі Інтернет.

Значення технологій групового дистанційного навчання та психологічної роботи є особливим, адже такі технології дозволяють залучати у навчальну та психологічну діяльність велику кількість людей, зокрема одночасно. Найбільш виділяються в цьому контексті такі розповсюджені технології, як інтернет-конференції, вебінари, групові чати, проектні заняття та, звичайно, інтернет-тренінги.

У динамічних реаліях сучасного світу, бурхливому розвитку та розповсюдженні комп'ютерних і, зокрема, комунікативних технологій, соціальних трансформаціях компетентність у спілкуванні стає однією з фундаментальних навичок, що здатна забезпечувати гнучкі адаптаційні потенціали людини, розширення її соціального і когнітивного кругозору, підвищувати задоволеність життям та покращувати вміння досягати необхідних цілей. Значення комунікативної компетентності важно переоцінити, як і важливість її формування та розвитку з використанням, зокрема, сучасних інформаційних психолого-педагогічних технологій мережі Інтернет.

Отже, високої **актуальності** набуває потреба у дослідженні можливостей організації інтернет-тренінгів з розвитку комунікативної компетентності.

Об'єктом дослідження є інтернет-тренінг з розвитку комунікативної компетентності.

Предметом дослідження виступають можливості організації інтернет-тренінгів з розвитку комунікативної компетентності.

Мета дослідження – виявити основні організаційні чинники здійснення інтернет-тренінгів з розвитку комунікативної компетентності.

Гіпотеза дослідження: здійснення продуктивного інтернет-тренінгу з розвитку комунікативної компетентності ґрунтується на певних визначених організаційних чинниках.

Увиразнюючи невирішені раніше частини загальної проблеми здійснення навчання, психологічної допомоги, підтримки та психопрофілактики через мережу Інтернет, потрібно відзначити значний теоретико-емпіричний потенціал і психологічну специфіку навчальних та психологічних інтернет-тренінгів, що складає з себе проблему, яка все ще досліджена недостатньо.

Все ще мало розкритими залишаються питання психологічної специфіки навчальної, психопрофілактичної, консультативної, психотерапевтичної тощо групової роботи у мережі Інтернет, що здійснюється незалежно і окремо або включається як основа чи периферійний компонент до функціонування та

розвитку нової комплексної навчальної технології – віртуальних освітніх середовищ, що мають, зокрема, особливе значення для інтелектуального розвитку дорослих. Віртуальні освітні середовища розуміються як спеціально створені інформаційні простори мережі Інтернет для здійснення різних форм дистанційного навчання, що ґрунтуються на принципах активності, ініціативності та суб'єктності тих, хто навчається. [2;5;24]

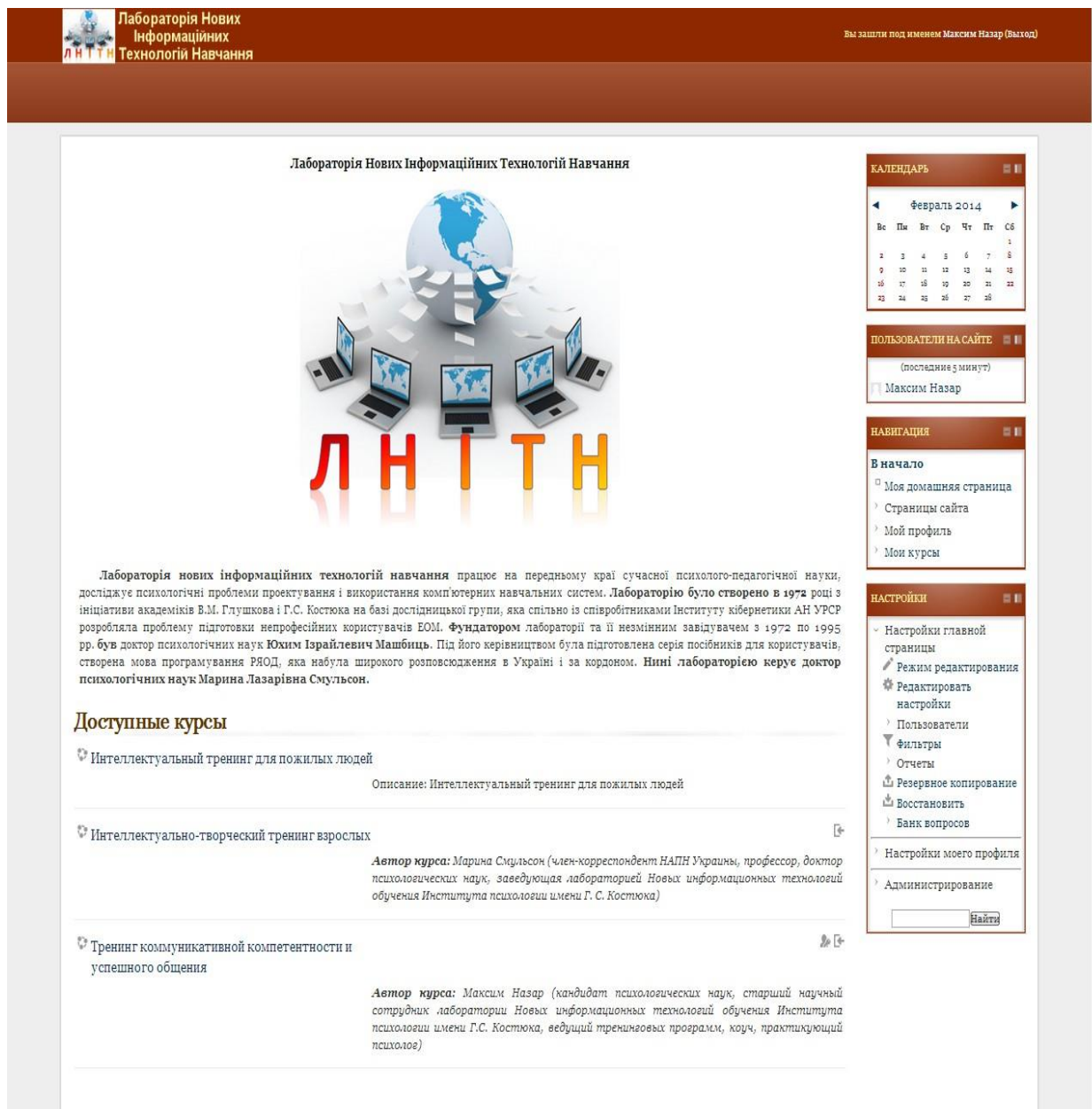
Значної уваги заслуговують розвивальні потенціали якісно організованих інтернет-тренінгів, що займають місце як один з провідних психологічних інструментів, який сприяє розвитку особистості [1;4]. Використання нових інформаційних технологій у групових навчанні та психологічній роботі, їх розгортання у віртуальному освітньому просторі або незалежно від нього несе в собі величезний психолого-педагогічний потенціал, будучи одним із засобів, що перетворюють навчання та взагалі життя людини на більш активні, свідомі, творчі, особистісні процеси. [3;6;14;18]

В результаті проведених нами досліджень ефективності психологічних інтернет-тренінгів, спрямованих на оптимізацію показників інтернет-залежності, агресивності, депресивності, а також на зростання показників самоактуалізації, було виявлено, що інтернет-тренінги демонструють свою ефективність як інноваційний інструмент здійснення групової психологічної та навчальної роботи у мережі Інтернет. [12;15]

На основі практичного досвіду здійснення різного плану дистанційних навчальних проєктів у мережі Інтернет, серед яких інтернет-тренінги, вебінари, наукові чати, інтернет-конференції з цілого ряду актуальних питань тощо [7;9;21;22], а також довготривалого теоретичного дослідження концептуальних засад та практичних потенціалів групової роботи у віртуальному освітньому просторі [8;11;16;17], був розроблений і технічно підготовлений на навчальній платформі «Moodle» дистанційний тренінг з розвитку комунікативної компетентності та успішного спілкування. Тренінг, що знаходиться за електронною адресою

<http://moodle.newlearning.org.ua/course/view.php?id=2>, ґрунтується на концептуальних засадах ефективності дистанційного навчання, розроблених у лабораторії нових інформаційних технологій навчання Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (рис. 1) [13;19].

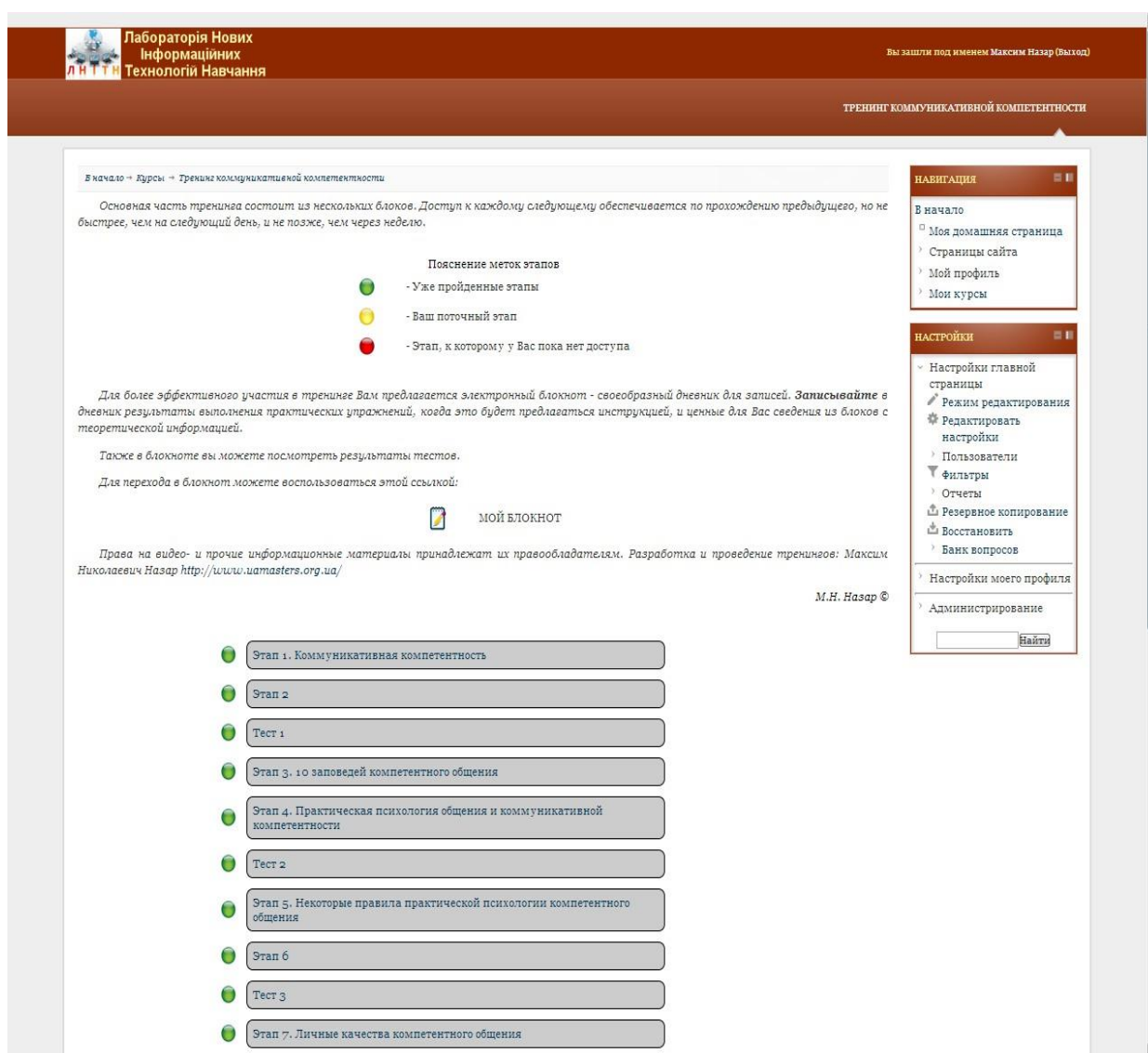
Рис. 1

Відповідний тренінг складається з 19 етапів, завдання яких послідовно виконуються учасниками тренінгу. Завдання включають теоретичні блоки з інформацією по темі, діагностичні та контрольні тести, відеозавдання, вправи

на самоаналіз, вправи на моделювання ситуацій, релаксаційні вправи тощо. В процесі виконання завдань та засвоєння стратегій комунікативної компетентності формується та/або покращується комплекс компетенцій і вмій успішного спілкування, що вимірюється, зокрема, діагностичними методиками (рис. 2).

Рис. 2

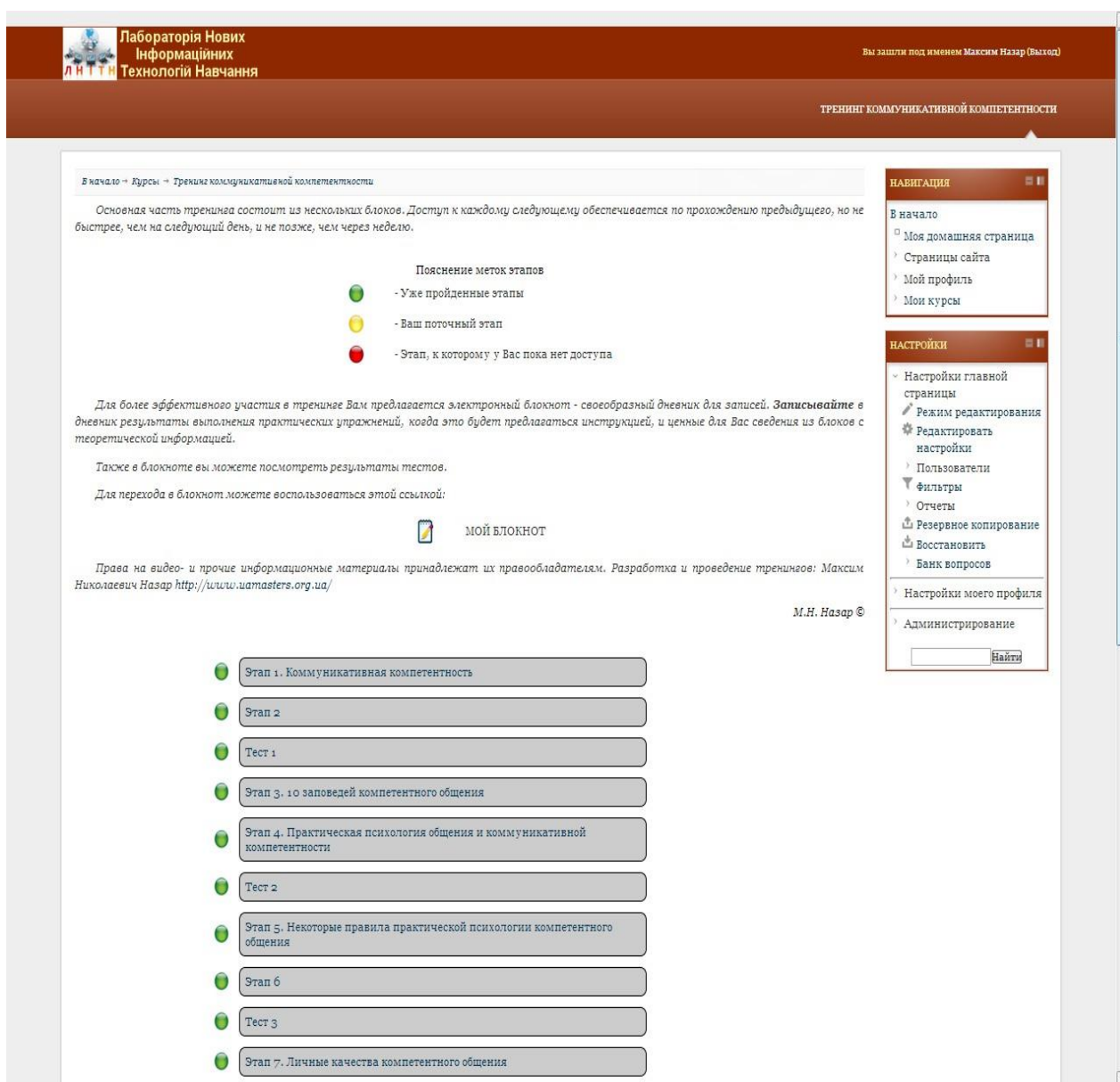

На основі аналізу сучасної тренінгової практики і результатів наших досліджень слід зробити висновки про те, що на сьогодні до базових організаційних чинників здійснення продуктивних інтернет-тренінгів, зокрема

тренінгу з розвитку комунікативної компетентності та успішного спілкування, слід віднести наступні:

- технологічно функціональну та зручну для використання електронну навчальну платформу, зокрема на основі «Moodle» (рис. 3);
- чіткі, зрозумілі інструкції для всіх учасників інтернет-тренінгу;
- програму інтернет-тренінгу, що, бажано, перевірена практичною апробацією під час «звичайної» (поза Інтернетом) навчальної та/або психологічної практики;
- досвідченість у здійсненні подібних дистанційних навчальних проєктів у авторів та адміністрації інтернет-тренінгу;
- як мінімум, певний рівень «комп'ютерної письменності» учасників інтернет-тренінгу (навички володіння комп'ютером, користування мережею Інтернет – інтернет-браузером, електронною поштою, спілкуванням в інтернет-форумах тощо);
- наявність засобів для оперативної електронної комунікації учасників з адміністрацію тренінгу та між собою – інтернет-форуму, чату, електронної пошти, сторінок в соціальних мережах, відеоканалу в «Skype» тощо;
- оперативне реагування на повідомлення, що надходять від учасників інтернет-тренінгу, з боку авторів та адміністрації інтернет-тренінгу. [10;20;23]

Рис. 3

Для проведення емпіричного етапу дослідження було необхідно організувати групу учасників, які бажають сформувати та розвинути в собі комунікативну компетентність. Технологія залучення учасників до експерименту була наступною: через соціальні мережі, новини на сайті лабораторії нових інформаційних технологій навчання Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, особисте спілкування та інші засоби пропонувалося прийняти участь в інтернет-тренінгу на добровільних засадах, використовуючи мотивацію поліпшення стосунків з іншими людьми, самопізнання, самовдосконалення (рис. 4).

Рис. 4

ТРЕНІНГ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: ЕТАП

В начало → Курсы → Тренинг коммуникативной компетентности: Этап

Этап 11. Компетентность в общении: будьте приятными собеседниками

По Феликсу Курсанову.

Есть такое понятие – «приятный собеседник». Кто он такой? Конечно, ему свойственны многие качества: он – и внимательный слушатель, и хороший оратор, не поучает своих собеседников, не утомляет их нудными разговорами и т.д. Короче говоря, приятный собеседник соблюдает правила психологии общения. О некоторых из них мы и поговорим.

- Приятный собеседник всегда сохраняет человеческое лицо. «О характере человека можно судить по тому, как он ведёт себя с теми, кто ничем не может быть ему полезен, а также с теми, кто не может дать ему сдачи» (афоризм). Поэтому, если человек общается по-людски – чутко и с уважением – с разными своими собеседниками, а не только с начальниками или клиентами, от которых зависят его доходы, то это значит, что он имеет необходимые задатки приятного собеседника.

Видео 10. Отследите и запишите, кто из участников взаимодействия проявил чуткость и уважение и по отношению к кому. Будьте внимательны, ответ может быть неочевидным!

 Выполнить это задание в блокноте

- Всегда имейте чёткое представление о том, в какой роли Вы находитесь: инициатора общения или слушателя, которого достают ненужными разговорами.

Если Вы инициатор общения, то имейте в виду, что, таким образом, вполне возможно, нарушаете безмятежность или планы того, кого Вы пытаетесь сделать своим собеседником, и он может быть элементарно Вам не рад. Будьте чуткими к своему собеседнику: прежде, чем разворачивать перед ним монологи, убедитесь, что Вы его не отвлекаете, и он желает Вас слушать. Иногда хочется излить душу в чьи-то уши, но если в результате такого внезапного вторжения в жизненное пространство Вашего собеседника он куда-то Вас пошлёт, постарайтесь не обижаться на такую его откровенность. Например, если Вы позвонили приятелю и не почувствовали энтузиазма в его голосе, то это скорее всего потому, что либо он намыслил физическую и бредется, либо занят решением других вопросов. В этом случае не обязательно давать ему неразумных советов со своей колокольни: «что-то ты какой-то озабоченный, надо быть веселее!». Лучше тактично свернуть разговор: «когда освободишься?».

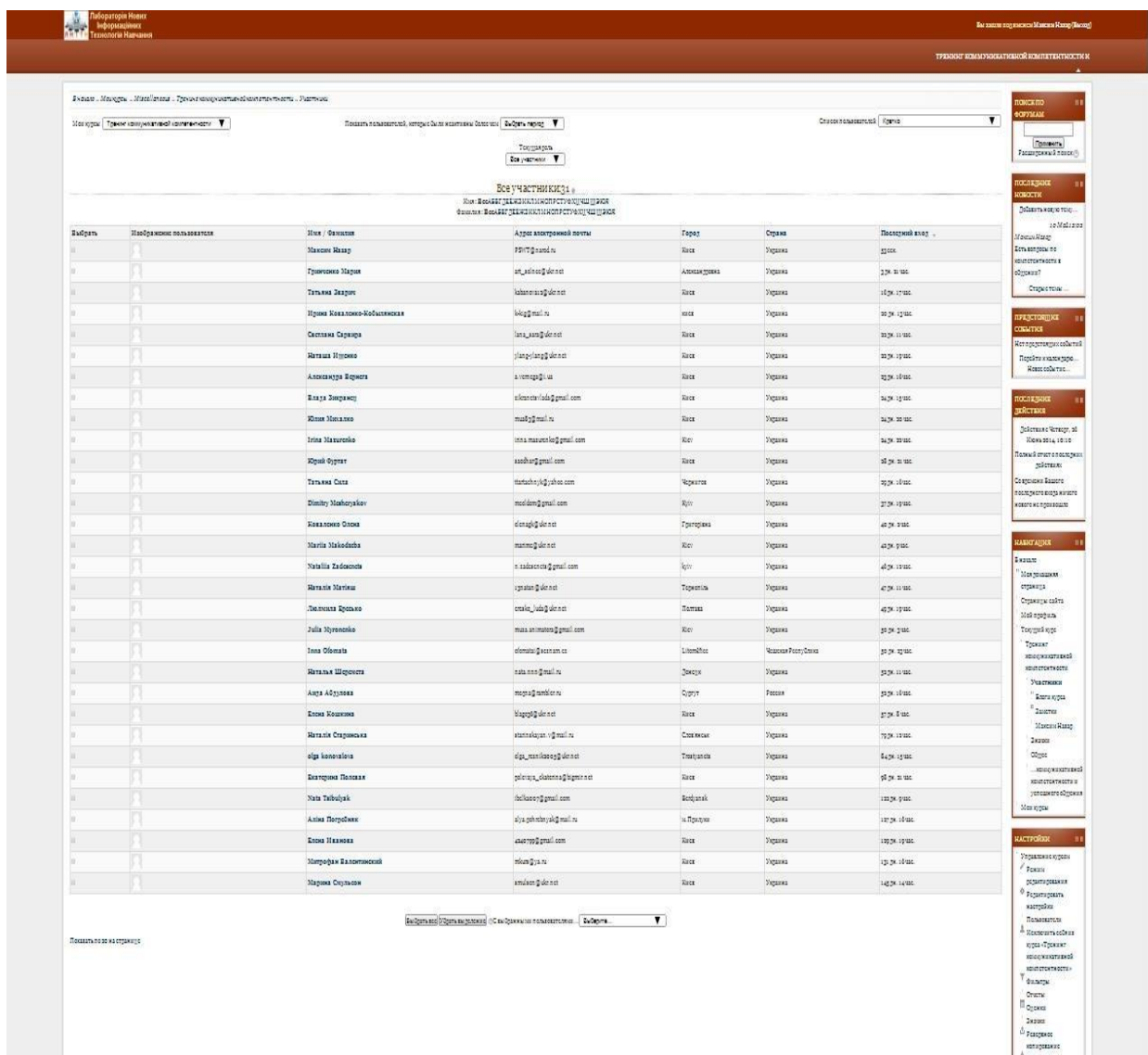

Если же неожиданный собеседник свалился на Вашу голову и норовит битый час доставать Вас своей ненужной болтовней о том, как он вчера вместе со своим нетрезвым коршем-трактористом развернул бульдозером сортир на даче, то это значит, что он Вам «чешет мозги», невзирая на то, что такой «массаж» в данный момент Вам не требуется. В этом случае Вы имеете полное моральное право на отстаивание своего права на свободу от общения: дескать, извини, могу поддержать беседу, занят. При этом, опять-таки, объективно его возможные

moodle.newlearning.org.ua/course/view.php?id=1&sesskey=ble29sddgb&edit=on

На 30.06.2014 року в інтернет-тренінгу з формування та розвитку комунікативної компетентності прийняли або приймають участь 30 учасників; інтернет-тренінг продовжується, кількість учасників поступово збільшується. Значна мотивація учасників до участі в тренінгу може бути пояснена як його безкоштовним характером (на фоні інших, але комерційних проектів у мережі Інтернет), так і прагненням учасників до досягнення актуальних для себе цілей тренінгу, адже, в основному, саме такі учасники з самого початку цілеспрямовано брали у ньому участь (інші «відсіялися» на різних тренінгових етапах) (рис. 5).

Рис. 5

Програмні можливості платформи Moodle дозволяють нам мати постійний доступ до даних щодо проходження різних завдань інтернет-тренінгу та діагностичних тестів для кожного окремого учасника, а також по всій вибірці учасників.

Емпіричне дослідження було розпочато 1 березня 2014 року та повинно тривати до 30 жовтня 2014 року.

В результаті емпіричного дослідженні отримані дані фіксуються та аналізуються для виявлення істотних закономірностей з допомогою методів математичної статистики – кореляційних матриць, факторного аналізу, кластерного аналізу тощо.

Таким чином, інтернет-тренінг з формування та розвитку комунікативної компетентності здійснювався на ґрунті поєднання відповідної методичної програми з організацією певних інформаційно-технічних умов, що забезпечують продуктивне дистанційне навчання та психологічну роботу. За попередніми результатами можна зазначити, що відповідний інтернет-тренінг має ґрунтовні потенціали бути ефективним інструментом розвитку комунікативної компетентності. Разом з цим, остаточні результати та їхній аналіз будуть надані пізніше – після завершення інтернет-тренінгу та обробки всього масиву отриманих даних.

ВИСНОВКИ

В процесі дослідження можливостей організації інтернет-тренінгів з розвитку комунікативної компетентності гіпотеза про те, що здійснення продуктивного інтернет-тренінгу з розвитку комунікативної компетентності ґрунтується на певних визначених організаційних чинниках, була підтверджена.

Була розбудована структура моделі учасників інтернет-тренінгів, що описується на основі комплексної мультимоделі ТОТЕ та утворюється з наступних складових:

1) етап першого тесту – стан учасника на момент перед початком інтернет-тренінгу загалом або його певного сегменту, що характеризується відсутністю або поодиноким і несистемним застосуванням всіх або деяких з цільових знань/умінь/навичок (як критеріїв бажаного стану – мети інтернет-тренінгу), що виявляється спеціальним тестуванням, опитуванням тощо;

2) етап операцій – проходження запропонованих сегментів інтернет-тренінгу, що включають виконання різнопланових завдань для оволодіння цільовими знаннями/уміннями/навичками;

3) етап другого тесту – контроль результативності здійсненого навчання цільовим знанням/умінням/навичкам, для чого використовуються

запрограмовані тестові перевірки, в яких респондент обирає правильний або найкращий варіант серед запропонованих, а критерії оцінки залежать від критеріїв, зазначених на етапі першого тесту;

4) етап виходу – в залежності від зроблених виборів, де критерієм правильності або точності вибору виступає міра його співвідношення навчальній меті – засвоєнню цільових знань/умінь/навичок, респонденту пропонується або проходження нового сегменту тренінгу, або його завершення, якщо був пройдений останній сегмент, або перепроходження того сегменту, навчання змісту котрого не виявилось результативним. Вибір учасника дистанційних навчальних програм є підставою для відповідного подальшого навчального впливу.

Виявлена базова засада опису та розробки моделі учасників інтернет-тренінгів, якою є розкриття спектру значимих можливих варіантів вибору учасника у виконанні навчальних завдань, результати котрих (варіантів вибору) відображені у каталогі впливів, що керують навчанням, тоді як значимість відповідних варіантів вибору визначається мірою їхньої співвіднесеності з метою навчальної системи. Спектр значимих можливих варіантів вибору виступає підставою для розробки і практичного здійснення навчального впливу.

Описаний новий концептуальний «мультимедійний» підхід в організації сучасних інтернет-тренінгів, що полягає у поєднання в них «текстово-знакового» спілкування (комунікації, подання інформації та навіть побудови інтерфейсу) з «інтерактивно-мультимедійним». Останнє пов'язується з значним підвищенням швидкості передачі інформації в мережі Інтернет та активним розповсюдженням сучасних прогресивних розробок у сфері електронної комунікації, завдяки яким інтернет-спілкування стає власне безпосереднім, «живим» спілкуванням різних людей, що здатні бачити та чути один одного майже так само, як це відбувається при «звичайному» спілкуванні.

Крім двох зазначених вище, були виявлені також інші основні організаційні чинники здійснення інтернет-тренінгів, до яких відносяться наступні:

- технологічно функціональна та зручна для використання електронна навчальна платформа, зокрема на основі «Moodle»;
- чіткі, зрозумілі інструкції для всіх учасників інтернет-тренінгу;
- програма інтернет-тренінгу, що, бажано, перевірена практичною апробацією під час «звичайної» (поза Інтернетом) навчальної та/або психологічної практики;
- досвідченість у здійсненні подібних дистанційних навчальних проектів у авторів та адміністрації інтернет-тренінгу;
- як мінімум, певний рівень «комп'ютерної письменності» учасників інтернет-тренінгу (навички володіння комп'ютером, користування мережею Інтернет – інтернет-браузером, електронною поштою, спілкуванням в інтернет-форумах тощо);
- наявність засобів для оперативної електронної комунікації учасників з адміністрацією тренінгу та між собою – інтернет-форуму, чату, електронної пошти, сторінок в соціальних мережах, відеоканалу в «Skype» тощо;
- оперативне реагування на повідомлення від учасників інтернет-тренінгу з боку авторів та адміністрації інтернет-тренінгу.

Інтернет-тренінг з розвитку комунікативної компетентності був організований на основі програмного пакету Moodle на інтернет-сайті лабораторії нових інформаційних технологій навчання Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, а організаційні особливості його здійснення – описані.

Отже, є підстави для висновків про те, що дистанційне навчання, яке здійснюється у форматі інтернет-тренінгів, є продуктивним і зручним інструментом сучасних психології та педагогіки.

Узагальнюючі виявлені основні організаційні чинники здійснення інтернет-тренінгів загалом і з розвитку комунікативної компетентності зокрема, слід відзначити як актуальну та необхідну для здійснення у найближчому майбутньому наступну програму подальшого теоретико-емпіричного дослідження:

1) порівняльний аналіз специфіки здійснення дистанційної групової навчально-психологічної роботи у форматі інтернет-тренінгів по відношенню до тренінгової навчально-психологічної роботи, що здійснюється поза межами електронних мереж – на основі «живого», «безпосереднього» спілкування;

2) здійснення серії експериментів, що ґрунтуються на створенні відповідної методичної програми та організації інформаційно-технічних умов для проведення

а. навчально-психологічної групової роботи в мережі Інтернет у форматі інтернет-тренінгів класичного «текстово-знакового» типу,

б. навчально-психологічної групової роботи в мережі Інтернет у форматі інтернет-тренінгів «інтерактивно-мультимедійного» типу та

в. навчально-психологічної групової роботи поза межами мережі Інтернет у форматі тренінгів (всі зазначені тренінги можуть бути спрямовані, наприклад, на розвиток комунікативної компетентності учасників);

3) аналіз результатів емпіричного дослідження з використанням методів математичної статистики;

4) виявлення ефективності та психологічних особливостей різних технологій здійсненої навчально-психологічної групової роботи у форматі тренінгів – як у мережі Інтернет, так і поза її межами.

Список використаних джерел

1. Башмаков А.И. Новые цели, задачи и технологии образования XXI века [Електронний ресурс] / А.И. Башмаков, А.И. Владимиров. – Режим доступу : http://www.auditorium.ru/conf/conf_fulltext/new_aims.pdf.

2. Володько І.В., Кудін А.П. Сучасні навчальні середовища в Інтернеті: віртуальний інститут [Електронний ресурс] / Володько Ігор Володимирович // Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми (Психологія нового тисячоліття): междунар. наук-практ. Інтернет-конф., 28 травня 2012 р.: тези доповідей. - Режим доступу: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Volodko_Igor_2012.doc

3. Воронова Т.А. Педагогические условия применения Интернет-технологий в очном обучении [Електронний ресурс] / Т.А. Воронова, И.А. Дельцова, Л.В. Куклина. – Иваново : Ивановский государственный университет. – Режим доступу : http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=229&PHPSESSID=9c8dc4cf5a5d1497c468cb4c214c3dfb.

4. Гладко М.А. Психологические аспекты компьютерного обучения [Електронний ресурс] / М.А. Гладко. – Минск : Белорусский государственный экономический университет. – Режим доступу : http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=2249&PHPSESSID=af8f55d8f66a2d708d22ed0c894f0bfa.

5. Дивак В.В. Використання віртуальних навчальних середовищ у підвищенні кваліфікації директорів загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс] / Дивак Володимир Валерійович // Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми (Психологія нового тисячоліття): междунар. наук-практ. Інтернет-конф., 28 травня 2012 р.: тези доповідей. - Режим доступу: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Dyvak_Vladymyr_2012.doc.

6. Жилина Л.Н. Интернет и почему вы должны создать свой дистанционный курс? [Електронний ресурс] / Л.Н. Жилина, О.В. Кононова. – Владивосток : Владивостокский государственный университет экономики и сервиса. – Режим доступу : <http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=>

vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=200&PHPSESSID=7597524e6e13a1a041318d44c489d5e8.

7. Иванов А.М. Стратегия эффективной подготовки студентов к дистанционному обучению в New-York State University [Электронный ресурс] / А.М. Иванов. – Великий Новгород : Новгородский государственный университет. – Режим доступа : http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=230&PHPSESSID=9c8dc4cf5a5d1497c468cb4c214c3dfb.

8. Исаев Е.И. Повышение эффективности обучения психологии за счет использования Интернет-технологий [Электронный ресурс] / Е.И. Исаев, А.Я. Фридланд. – Тула : Тульский государственный педагогический университет. – Режим доступа : http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=238&PHPSESSID=7597524e6e13a1a041318d44c489d5e8.

9. Кабырский В.Г. Азартный Интернет [Электронный ресурс] / Кабырский В.Г. // КМ.RU: Здоровье. - 2001. - Режим доступа : <http://www.km.ru/magazin/view.asp?id=DA8058C0A6CE4BBA8DEF314CCAA557D3>.

10. Кузьмінська О.Г. Персональне освітнє середовище – перший крок до віртуальної освіти [Електронний ресурс] / Кузьмінська Олена Геронтіївна // Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми (Психологія нового тисячоліття): междунар. наук-практ. Інтернет-конф., 28 травня 2012 р.: тези доповідей. - Електронний ресурс: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Kuzminska_Olena_2012.doc.

11. Львова А.И. Интернет-тренинг как новая возможность групповой психологической работы [Электронный ресурс] / Львова А. И., Рязанцева И. А. - М. : МГУ, 2004. - Режим доступа : http://flogiston.ru/articles/netpsy/inet_training.

12. Максименко С.Д. Психологічні проблеми модернізації освіти в Україні / С.Д. Максименко // Психолог. – 2005. – № 6.

13. Назар М.М. Інтернет-спілкування як чинник особистісних змін у юнацькому віці [Текст] : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Назар Максим Миколайович ; НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. - К., 2010. - 396 арк. : рис. - Бібліогр.: арк. 348-396.

14. Назар М.Н. Когнитивный базис создания модели респондента / М.Н. Назар, Д.С. Мещеряков // Научный поиск: Сб. научных работ студентов, аспирантов и преподавателей. - Вып. 13. - Ярославль, 2013. - С. 153-159.

15. Назар М.М. Потенціали інтернет-тренінгів для оптимізації психологічного стану студентів / Назар Максим Миколайович // Психологія і особистість: Науковий журнал. - Полтава: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2013. - № 1 (3). - С. 120-130.

16. Назар М.М. Психологічний вплив спілкування у мережі Інтернет на формування певних особистісних особливостей її користувачів / М.М. Назар // Проблеми сучасної психології. - Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. - Вип. 4. - С. 239-248.

17. Назар М.М. Специфіка психологічного впливу навчання користувачів мережі Інтернет / М.М. Назар // Освіта дорослих в Україні : IX Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 11–17 вер. 2008 р.) : зб. наук. праць. - К. : ЕКМО, 2008. – С. 102-104.

18. Назар М.М. Характерні психологічні особливості дистанційної освіти через мережу Інтернет [Електронний ресурс] / Назар М.М. // Медіаосвіта в Україні: наукова рефлексія викликів, практик, перспектив. - К., 2013 р. - Режим доступу : http://ispp.org.ua/bibl_11.htm.

19. Смутьсон М.Л. Психологічні особливості віртуальних навчальних середовищ [Електронний ресурс] / Смутьсон Марина Лазарівна // Технології розвитку інтелекту. – К. : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2012. - Режим доступу : http://psytir.org.ua/upload/journals/3/authors/2012/Smulson_Maryna_Lazarivna_-_Psychologichni_osoblyvosti_virtualnyh_navchalnyh_seredovysh.doc.

20. Смульсон М.Л. Учиннева діяльність у віртуальному освітньому просторі [Електронний ресурс] / Смульсон Марина Лазарівна // Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми (Психологія нового тисячоліття): междунар. наук-практ. Інтернет-конф., 28 травня 2012 р.: тези доповідей. – Режим доступу: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Smulson_Maryna_2012.doc.

21. Bissell J. S. Guide to the Internet for Educational Psychology [Електронний ресурс] / J. S. Bissell, J. Bissell. – Режим доступу : http://www.amazon.com/Guide-Internet-Educational-Psychology-Bissell/dp/0697371581/sr=1-26/qid=1170252735/ref=sr_1_26/002-7584631-852814?ie=UTF8&s=books.

22. Harris R.J. A Cognitive Psychology of Mass Communication / Richard Jackson Harris. - [4th ed.]. - Mahwah : Lawrence Erlbaum, 2004. - 488 p.

23. Hsiung R. C. E-Therapy: Case Studies, Guiding Principles, and the Clinical Potential of the Internet / Robert C. Hsiung. - New York : W. W. Norton & Comp., 2002. - 250 p.

24. Suler J. The Psychology of Cyberspace [Електронний ресурс] / John Suler. - New Jersey : Science and Technology Center of Rider University, 2007. - Режим доступу : <http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/psycyber.html>.

25. Wolfe C. R. Learning and Teaching on the World Wide Web (Educational Psychology) [Електронний ресурс] / C. R. Wolfe. – Режим доступу : http://www.amazon.com/Learning-Teaching-World-Educational-Psychology/dp/0127618910/sr=1-25/qid=1170252735/ref=sr_1_25/002-7584631-3852814?ie=UTF8&s=books.

References transliterated

1. Bashmakov A.I. Novye celi, zadachi i tehnologii obrazovanija XXI veka [Elektronnij resurs] / A.I. Bashmakov, A.I. Vladimirov. – Rezhim dostupu : http://www.auditorium.ru/conf/conf_fulltext/new_aims.pdf.

2. Volod'ko I.V., Kudin A.P. Suchasni navchal'ni seredovyshha v Interneti: virtual'nyj instytut [Elektronnyj resurs] / Volod'ko Igor Volodymyrovych // Virtual'nyj osvitnij prostir: psihologichni problemy (Psihologija novogo tysjacholittja): mezhdunar. nauk-prakt. Internet-konf., 28 travnja 2012 r.: tezy dopovidej. - Rezhym dostupu: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Volodko_Igor_2012.doc

3. Voronova T.A. Pedagogicheskie uslovija primenenija Internet-tehnologij v ochnom obuchenii [Elektronnyj resurs] / T.A. Voronova, I.A. Del'cova, L.V. Kuklina. – Ivanovo : Ivanovskij gosudarstvennyj universitet. – Rezhim dostupu : http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=229&PHPSESSID=9c8dc4cf5a5d1497c468cb4c214c3dfb.

4. Gladko M.A. Psihologicheskie aspekty komp'juternogo obuchenija [Elektronnyj resurs] / M.A. Gladko. – Minsk : Belorusskij gosudarstvennyj jekonomicheskij universitet. – Rezhim dostupu : http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=2249&PHPSESSID=af8f55d8f66a2d708d22ed0c894f0bfa.

5. Dyvak V.V. Vykorystannja virtual'nyh navchal'nyh seredovyshh u pidvyshhenni kvalifikacii' dyrektoriv zagal'noosvitnih navchal'nyh zakladiv [Elektronnyj resurs] / Dyvak Volodymyr Valerijovych // Virtual'nyj osvitnij prostir: psihologichni problemy (Psihologija novogo tysjacholittja): mezhdunar. nauk-prakt. Internet-konf., 28 travnja 2012 r.: tezy dopovidej. - Rezhym dostupu: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Dyvak_Vladymyr_2012.doc.

6. Zhilina L.N. Internet i pochemu vy dolzhny sozdat' svoj distancionnyj kurs? [Elektronnyj resurs] / L.N. Zhilina, O.V. Kononova. – Vladivostok : Vladivostokskij gosudarstvennyj universitet jekonomiki i servisa. – Rezhim dostupu : <http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=>

vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=200&PHPSESSID=7597524e6e13a1a041318d44c489d5e8.

7. Ivanov A.M. Strategija jeffektivnoj podgotovki studentov k distancionnomu obucheniju v New-York State University [Elektronnij resurs] / A.M. Ivanov. – Velikij Novgorod : Novgorodskij gosudarstvennyj universitet. – Rezhim dostupu : http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=230&PHPSESSID=9c8dc4cf5a5d1497c468cb4c214c3dfb.

8. Isaev E.I. Povyshenie jeffektivnosti obuchenija psihologii za schet ispol'zovaniya Internet-tehnologij [Elektronnij resurs] / E.I. Isaev, A.Ja. Fridland. – Tula : Tul'skij gosudarstvennyj pedagogicheskij universitet. – Rezhim dostupu : http://www.auditorium.ru/aud/v/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&CounterThesis=1&id_thesis=238&PHPSESSID=7597524e6e13a1a041318d44c489d5e8.

9. Kabyrskij V.G. Azartnyj Internet [Elektronnij resurs] / Kabyrskij V.G. // KM.RU: Zdorov'e. - 2001. - Rezhim dostupu : <http://www.km.ru/magazin/view.asp?id=DA8058C0A6CE4BBA8DEF314CCAA557D3>.

10. Kuz'mins'ka O.G. Personal'ne osvitenje seredovysshhe – pershyj krok do virtual'noi' osvity [Elektronnyj resurs] / Kuz'mins'ka Olena Gerontii'vna // Virtual'nyj osvitnij prostir: psihologichni problemy (Psihologija novogo tysjacholittja): mezhdunar. nauk-prakt. Internet-konf., 28 travnja 2012 r.: tezy dopovidej. - Elektronnyj resurs: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Kuzminska_Olena_2012.doc.

11. L'vova A.I. Internet-trening kak novaja vozmozhnost' gruppovoj psihologicheskoj raboty [Elektronnij resurs] / L'vova A. I., Rjazanceva I. A. - M. : MGU, 2004. - Rezhim dostupu : http://flogiston.ru/articles/netpsy/inet_training.

12. Maksymenko S.D. Psihologichni problemy modernizacii' osvity v Ukrai'ni / S.D. Maksymenko // Psiholog. – 2005. – № 6.

13. Nazar M.M. Internet-spilkuvannja jak chynnyk osobystisnyh zmin u junac'komu vici [Tekst] : dys. ... kand. psyhol. nauk : 19.00.07 / Nazar Maksym Mykolajovych ; NAPN Ukrai'ny, In-t psihologii' im. G. S. Kostjuka. - K., 2010. - 396 ark. : rys. - Bibliogr.: ark. 348-396.

14. Nazar M.N. Kognitivnyj bazis sozdaniya modeli respondenta / M.N. Nazar, D.S. Meshherjakov // Nauchnyj poisk: Sb. nauchnyh rabot studentov, aspirantov i prepodavatelej. - Vyp. 13. - Jaroslavl', 2013. - S. 153-159.

15. Nazar M.M. Potencialy internet-treningiv dlja optymizacii' psihologichnogo stanu studentiv / Nazar Maksym Mykolajovych // Psihologija i osobystist': Naukovyj zhurnal. - Poltava: Instytut psihologii' imeni G.S. Kostjuka NAPN Ukrai'ny, 2013. - № 1 (3). - S. 120-130.

16. Nazar M.M. Psihologichnyj vplyv spilkuvannja u merezhi Internet na formuvannja pevnyh osobystisnyh osoblyvostej i'i' korystuvachiv / M.M. Nazar // Problemy suchasnoi' psihologii'. - Kam'janec'-Podil's'kyj : Aksioma, 2009. - Vyp. 4. - S. 239-248.

17. Nazar M.M. Specyfika psihologichnogo vplyvu navchannja korystuvachiv merezhi Internet / M.M. Nazar // Osvita doroslyh v Ukrai'ni : IX Mizhnar. nauk.-prakt. konf., (Kyi'v, 11–17 ver. 2008 r.) : zb. nauk. prac'. - K. : EKMO, 2008. – S. 102-104.

18. Nazar M.M. Harakterni psihologichni osoblyvosti dystancijnoi' osvity cherez merezhu Internet [Elektronnyj resurs] / Nazar M.M. // Mediaosvita v Ukrai'ni: naukova refleksija vyklykiv, praktyk, perspektyv. - K., 2013 r. - Rezhym dostupu : http://ispp.org.ua/bibl_11.htm.

19. Smul'son M.L. Psihologichni osoblyvosti virtual'nyh navchal'nyh seredovyshh [Elektronnyj resurs] / Smul'son Maryna Lazarivna // Tehnologii' rozvytku intelektu. – K. : Instytut psihologii' imeni G.S. Kostjuka NAPN Ukrai'ny, 2012. - Rezhym dostupu : http://psytir.org.ua/upload/journals/3/authors/2012/Smulson_Maryna_Lazarivna_-_Psihologichni_osoblyvosti_virtual'nyh_navchal'nyh_seredovyshh.doc.

20. Smul'son M.L. Uchinnjeva dijal'nist' u virtual'nomu osvitr'omu prostori [Elektronnyj resurs] / Smul'son Maryna Lazarivna // Virtual'nyj osvitr'nyj prostir: psihologichni problemy (Psihologija novogo tysjacholittja): mezhdunar. nauk-prakt. Internet-konf., 28 travnja 2012 r.: tezy dopovidej. – Rezhym dostupu: http://www.psy-science.com.ua/Konferenciya_2012_05_28/Smulson_Maryna_2012.doc.

21. Bissell J. S. Guide to the Internet for Educational Psychology [Електронний ресурс] / J. S. Bissell, J. Bissell. – Режим доступу : http://www.amazon.com/Guide-Internet-Educational-Psychology-Bissell/dp/0697371581/sr=1-26/qid=1170252735/ref=sr_1_26/002-7584631-852814?ie=UTF8&s=books.

22. Harris R.J. A Cognitive Psychology of Mass Communication / Richard Jackson Harris. - [4th ed.]. - Mahwah : Lawrence Erlbaum, 2004. - 488 p.

23. Hsiung R. C. E-Therapy: Case Studies, Guiding Principles, and the Clinical Potential of the Internet / Robert C. Hsiung. - New York : W. W. Norton & Comp., 2002. - 250 p.

24. Suler J. The Psychology of Cyberspace [Електронний ресурс] / John Suler. - New Jersey : Science and Technology Center of Rider University, 2007. - Режим доступу : <http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/psycyber.html>.

25. Wolfe C. R. Learning and Teaching on the World Wide Web (Educational Psychology) [Електронний ресурс] / C. R. Wolfe. – Режим доступу : http://www.amazon.com/Learning-Teaching-World-Educational-Psychology/dp/0127618910/sr=1-25/qid=1170252735/ref=sr_1_25/002-7584631-3852814?ie=UTF8&s=books.

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Авторське право (с) 2014 Nazar Maksym Mykolaiovych Назар Максим Миколайович

Отримано: 06.06.2014

Відрецензовано: 20.06.2014

Опубліковано: 24.07.2014